

עזראים מחנכים בדרך

להיות חלק מתנועה

מערך לקבוצת נטעים

.....גש הנחיה וחשיבה

אפי הורוביץ
יהל כיאט
טליה גורן
עדי נתנאל
אביאל פרנס

.....נתיבה

יהל כיאט
נחמה במברגר

.....עריכה לשונית

אפרת ליבר

.....עיצוב כריכה ולוגו

אפרת ונחוצקר

.....עיצוב גרפי ועימוד

אפרת רוכברגר - סטודיו אפרת

בהוצאת

עזרא - תנועת הנוער התורני לאומי בארץ ישראל

מחלקת הדרכה

רח' בית הדפוס 11 ירושלים

טלפון: 025371640 | פקס: 025372639

www.ezra.org.il

© כל הזכויות שמורות, ירושלים, תשע"ח

תוכן העניינים

4	הקדמת המזכ"ל שאול דה מלאך
5	הקדמת מחלקת הדרכה
7	מערך - להיות חלק מתנועה
8	פעולה א'
28	פעולה ב'
42	פעולה ג'
58	פעולה ד'
65	פעולה ה'
78	איך עובדים עם תוכן בתנועה שלנו?
80	בניית מערך
82	מתודיקה
86	פרוייקט

הקדמת המזכ"ל שאול דה מלאך

להיות חלק מתנועה

אתם ודאי יודעים כי חניך בנטעים לא קרא את המשנה הרעיונית - חינוכית של התנועה לפני שהוא בחר להצטרף ולהיות חלק. מה זה אומר עלינו, המדריכים של השכבות הללו, ובראש ובראשונה מדריכי נטעים.

בעייני, זה אומר שני דברים. ראשית, זה מעמיק את האחריות שלנו על החינוך שלו, משום שהבחירה שלו הייתה בחירה חברתית ולא רעיונית. זה אומר שאם לא נסביר לחניכים מה עומד מעבר לשם ולסמל, הם עלולים להשאיר מושגים ריקים. הבעיה במושגים ריקים היא שאם בוגר התנועה, או בוגר כללי של הציונות הדתית יישאר רק עם חיבור לסמל, להווה, החיבור הזה לא יהיה מספיק חזק על מנת להשאיר אותו מחובר.

אך מעבר לכך, יש בעייני דבר נוסף, חשוב אפילו יותר - משום שאני מאמין שאמנם החניך לא בחר, אך משהו באינטואיציות שלו, משהו בתחושת הבטן של ההורים שבחרו בסניף שידר על משהו שהם מאמינים ורוצים בו. אמונה זו רק מגדילה את האחריות שלנו לדעת! האמונה הזו למעשה אומרת שהתפקיד שלנו בהעמקת הסמל ויציקת תוכן לתוכו הוא דרמטי. זהו התפקיד להפוך את האמונה הפשוטה, את התפיסה הבוסרית לתפיסה בשלה.

תפקידכם בנטעים, הוא לייצר את החיבור הזה לתנועה באופן נכון, לבנות את הכלים כך שניתן יהיה ליצוק לתוכם תכנים גדולים ועמוקים. אם נעשה כן, נזכה לברכת אליהו -

כִּד הַקֶּמַח לֹא תִכְלָה, וְצִפְחַת הַשֶּׁמֶן, לֹא תִחָסֵר

כל זמן שנצליח לבנות כלים אלו, צפחת השמן והרעיונות לא יחסרו להם בהמשך דרכם בתנועה ובחיים.

חזקו חברים!

הקדמת מחלקת הדרכה

מדריכות ומדריכים יקרים,

בשעה טובה ולקראת שנת המאה אנחנו זוכים יחד אתכם לסיים את פיתוח תכנית ההדרכה הרב גילאית של התנועה, לאחר שלוש שנים של עבודה.

לא בכל מקום ולא בכל חברה זה דבר נפוץ, לעסוק בתכנים ברמה גבוהה. תוכן זה אומר רעיונות, ערכים ואידאליים, מחשבות. אלה (חלק) מהדברים שבונים את הזהות שלנו, ואלה הדברים שבסופו של דבר מניעים את העולם. אנחנו בתנועה חרטנו על דגלנו את הרצון לצאת מהסיסמאות ה'רגילות', להצליח לבחון דברים לעומק ולהגיד דברים שהם לא בנאליים. זאת עבודה קשה, כי בסיסמאות הרבה פעמים יש הרבה אמת. אנחנו רוצים להצליח לקחת את הסיסמאות ולהעמיק אותן לרעיונות שחיים בתוכנו, בחיים היומיומיים שלנו. ובשביל זה צריך לחשוב, להעמיק, ללמוד, להתווכח. וזו המהות של עיסוק בתוכן אצלנו בתנועה.

אתם מקבלים את החוברת הזו בסיומה של שבת שבה עסקתם בנושא החוברת. השבת הזו מגיעה בזמן של תקופת השגרה החורפית שבה יש בסניף פעילות רגילה וסדירה, וראינו לנכון לעסוק דווקא בתקופה הזו בתהליכים חינוכיים שקשורים לתוכן ולעיצוב הזהות המתפתחת של החניכים שלנו.

מה זה אומר בפועל?

במהלך השבת ביררנו לעומק את הנושא שמשויך לשכבת הגיל של החניכים שלנו, ובסוף השבת קיבלנו כלים פרקטיים להטמעת התוכן. החוברת הזו היא כלי עזר להעברת הנושא לחניכים במהלך התקופה שלאחר השבת. יש שני סוגים של חוברות: בחלק מהחברות הפעולות בנויות ומסודרות עם מטרה, מבנה ומהלך ברור; בחלק מהחברות במקום פעולה בנויה יש מגוון של אפשרויות למתודות וטקסטים שמתוכן המדריך בוחר מה מתאים לו ולקבוצה שלו על פי הרציונל של הפעולה. אנחנו מרגישים שלכל סוג של חוברת יש יתרונות אחרים והיינו רוצים שכל מדריך יתנסה בשני הסוגים.

לבסוף, חשוב לנו לומר מילה נוספת -

החוברות האלה הן פרי של הרבה חשיבה ועבודה של פיתוח. חלק מהפיתוח הזה נעשה בעזרתכם, נציגים מהשטח - חניכים, מדריכים, מרכזות ובוגרים. חשוב לנו מאוד להמשיך לעבוד בשיתוף פעולה גם בפיתוח של התכנים, וגם לשמוע מכם משוב על מה מתאים יותר ומה מתאים פחות, כדי להצליח להיות מותאמים למה שנכון ורלוונטי לכם ולחניכים שלכם.

אנו מאחלים לכולנו הצלחה בתקופה הקרובה ובכלל, שנזכה בע"ה לעבור עם החניכים שלנו תהליכים משמעותיים בכניית האישיות שלנו ושלם.

בהצלחה גדולה ובהערכה גדולה,

חזקו חברים,

מחלקת הדרכה,

ירושלים תשע"ח

עזראים מחנכים בדרך

להיות חלק מתנועה

פעולה א'

מי את, תנועת עזרא?

מטרת הפעולה:

החניכים יקבלו רקע כללי על התנועה באמצעות חשיפה להיסטוריה של התנועה, לסמל ולהמנון.

מבנה הפעולה:

א. לימוד על מרכיבי הזהות של תנועות שונות

ב. חשיפה למרכיבי הזהות של תנועת עזרא

מהלך הפעולה:

א. לימוד על מרכיבי הזהות של תנועות שונות

- מציגים לחניכים סמלים שונים (**נספח 1**) בזה אחר זה, ומבקשים מהם להכריז בקול מה הם מסמלים (אגד, בזק, אפל, רעל, מחזר, תנובה, נייק, תפוצ'פס, יונה עם עלה של זית).
- מניחים לפני החניכים סלוגנים (**נספח 2**) של חלק מהסמלים: אגד, בזק, תפוצ'פס ותנובה. את השאר מניחים בצד כדי למנוע בלבול. מבקשים מהחניכים להתאים את הסלוגן לסמל הנכון.
- מסכמים סיכום ביניים: ראינו שכמעט לכל גוף, חברה או תנועה מכל תחום בחיים שלנו יש סמל שמייצג אותם, וכך הם מזוהים. כמו כן, לרוב הגופים האלה יש גם איזשהו מוטו, משפט או פתגם שמייצג ומפרסם אותם ומסביר במה הם עוסקים. למשל, בזק היא חברה שמספקת קווי טלפון לבית, ולכן הסלוגן שלה הוא "הכי טוב בבית". חברת אגד היא חברת התחבורה הציבורית הגדולה בישראל, ולכן הסלוגן שלה הוא "טוב שההגה בידיים של אגד" - סלוגן שמכיל גם פרסומת וגם התייחסות לתחום התחבורתי, וכן הלאה. עכשיו נפנה לגורמים שמזוהים את תנועת הנוער שאנחנו חברים בה.

ב. חשיפה למרכיבי הזהות של תנועת עזרא

- הסמל:

מחלקים את החניכים לחמש קבוצות, ונותנים לכל קבוצה צורה מתוך סמל התנועה (**נספח 3**). מבקשים מכל קבוצה לחשוב מה החלק שהיא מחזיקה מסמל (בחלק מהצורות זה קצת קשה). לאחר מכן מבקשים מהחניכים לנסות לבנות את הסמל מהצורות שקיבלו (עיגול, שני משולשים, שנים עשר קווים, "עזרא", לוחות הברית).

מבקשים מכל קבוצה להציג את ההשערה שלה בנוגע למשמעות הצורה שקיבלה. לאחר מכן מסכמים בקצרה את המשמעות של סמל התנועה, ותוך כדי דיבור מניחים על כל חלק פתק קטן **(נספח 4)** עם ההסבר: העיגול מסמל את העולם כולו, שנים עשר הפסים מייצגים את שנים עשר השבטים, מסודרים בצורה של קרני שמש ובכך מסמלים אור לגויים. שלושת המשולשים הכהים מסמלים את עם ישראל, ארץ ישראל ותורת ישראל, והמשולש הלבן משלים למגן דוד. לוחות הברית מייצגים את התורה, ולבסוף שם התנועה - הנקראת על שמו של עזרא הסופר.

• ההמנון וסיסמת התנועה:

נותנים לחניכים להרכיב פאזל **(נספח 5)** שיוצר את המנון התנועה, ומבקשים מהם להדביק אותו (מהצד השני כתוב "תורה עם דרך ארץ", אבל עוד לא להפוך!).

• שואלים את החניכים:

« למה צריך המנון? (מילים שמייצגות אותנו, מה חשוב לנו כתנועה, משהו שאפשר לשיר בטקסים וכו')

« אילו ערכים אפשר לספוג מתוך ההמנון בלבד? (תורה, בניית הארץ וכו')

• מסכמים: ההמנון הוא כלי להצגת ערכי התנועה, ובאמצעותו אנחנו כעצם שרים את הערכים שאנחנו כתנועה מאמינים בהם. מתוך ההמנון נגזר גם האידיאל ללכת בדרכי התורה, וגם האידיאל לחיות את חיי היומיום הפשוטים שלנו.

עכשיו הופכים את הפאזל וממשיכים להסביר: מטרת התנועה היא בפועל השילוב ביניהם: "תורה עם דרך ארץ".

ראינו שכמו חברות וגופים אחרים, גם לתנועת הנוער שלנו יש מאפיינים שמזהים אותה - הסמל, הסיסמה וההמנון - ומאחוריהם עומדים ערכי התנועה.

ציוד:

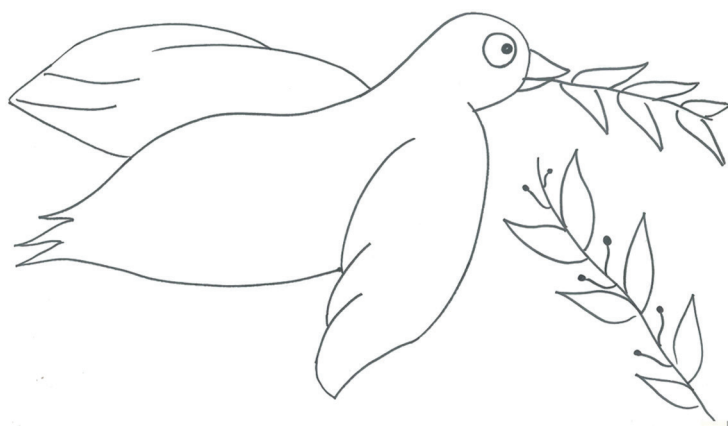
• דבק סלוטייפ (להדבקת הפאזל)

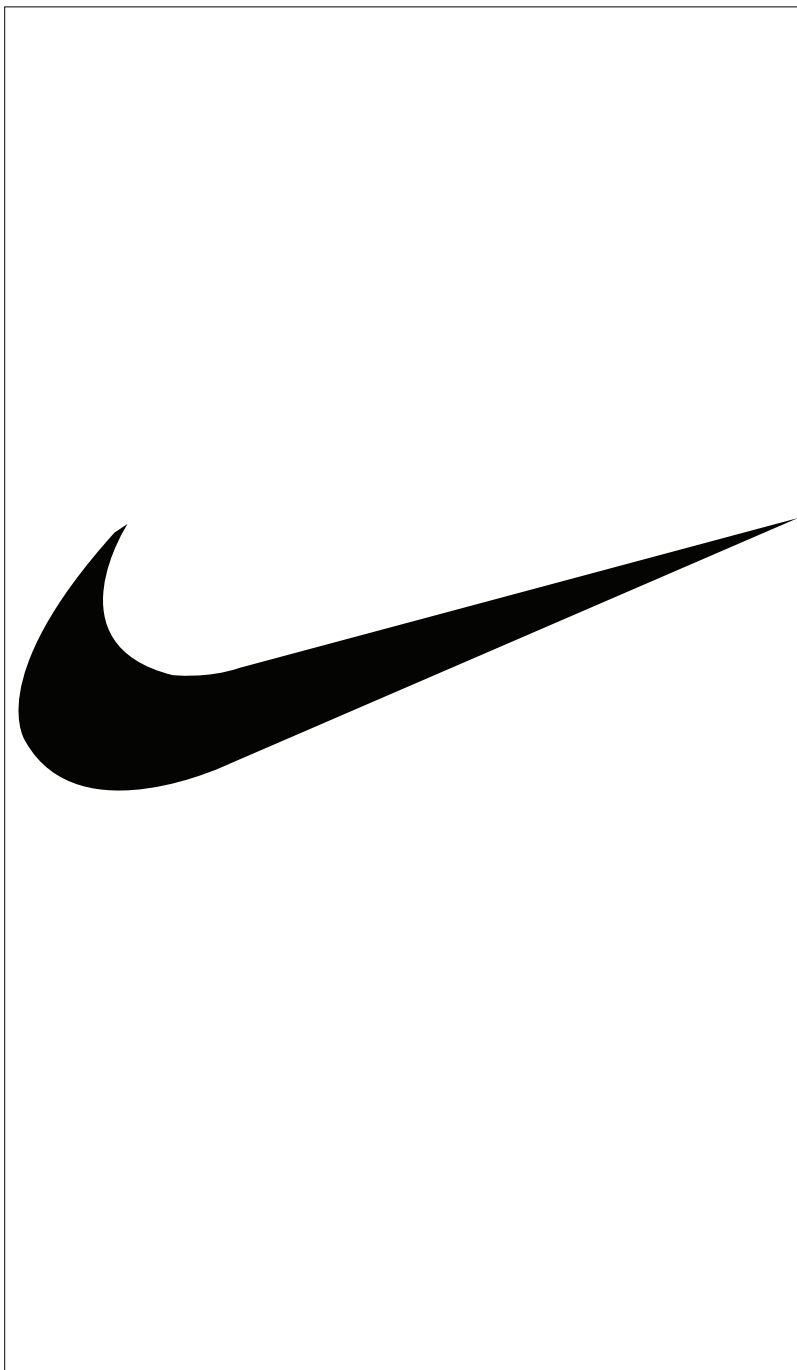

הכי טוב בבית

--- לא סילוק האשמה אלא טוב שההגנה בידים של ---

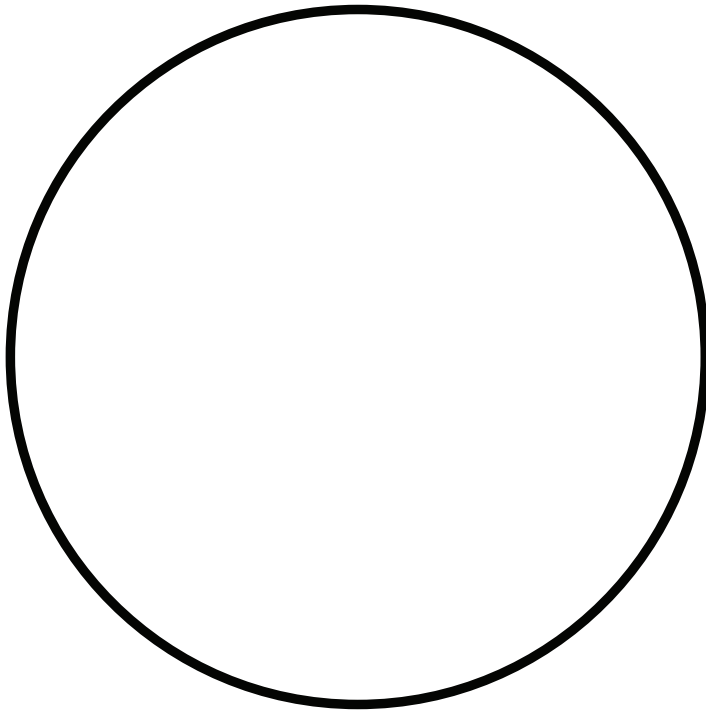
טבעי שלא תשלוט בעצמך

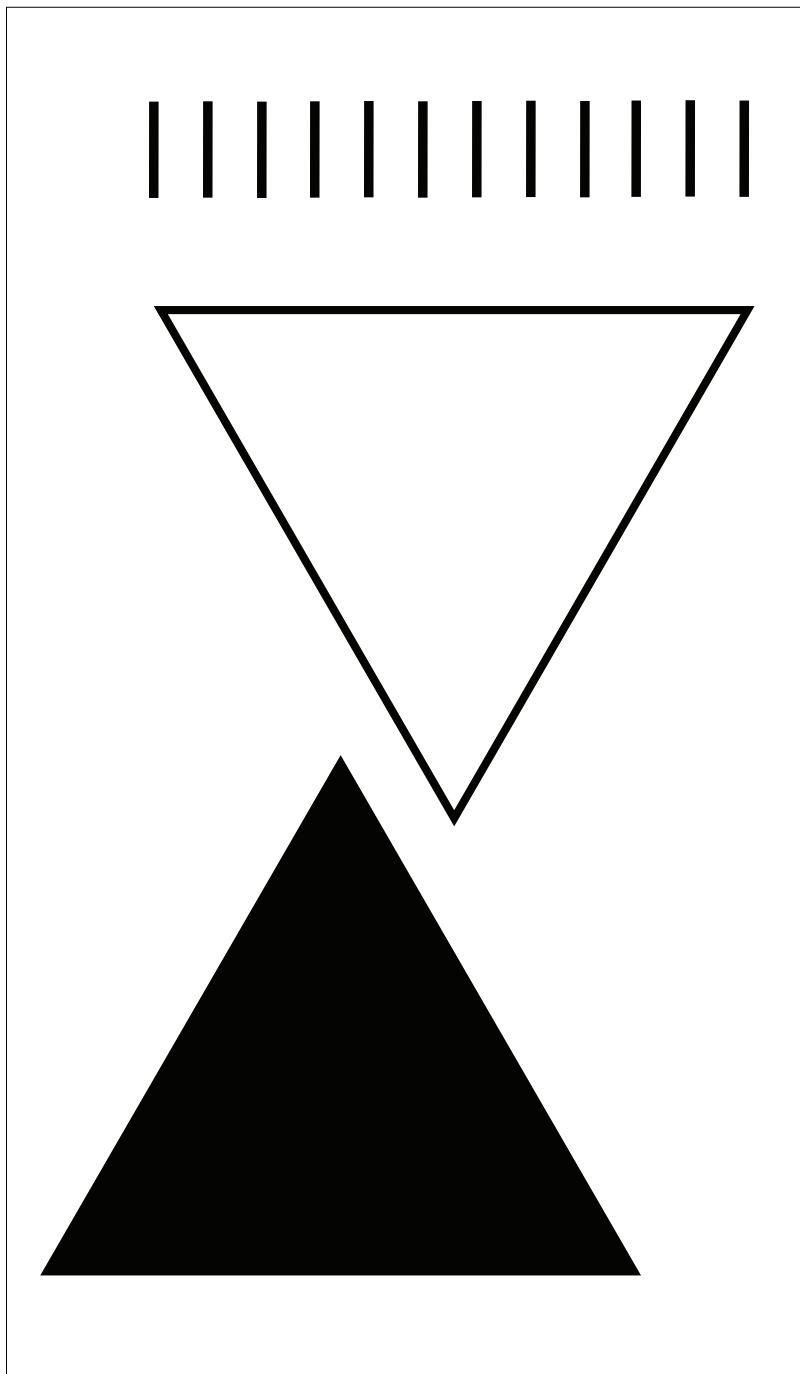

לגדול בבית ישראל

עזרא

לוחות הברית	מגן דוד	ארץ ישראל	העולם כולו
עזרא הסופר	שנים עשר השבטים	מורח ישראל	עם ישראל

המנון התנועה:

פֶּה נַעֲבֹד צוֹרֵנוּ בְּחֻדָּה וּבְרִנָּה,

פֶּה נִחֶה אֶת חַיֵּינוּ תַּחַת שְׁלֶטוֹן הַתּוֹרָה.

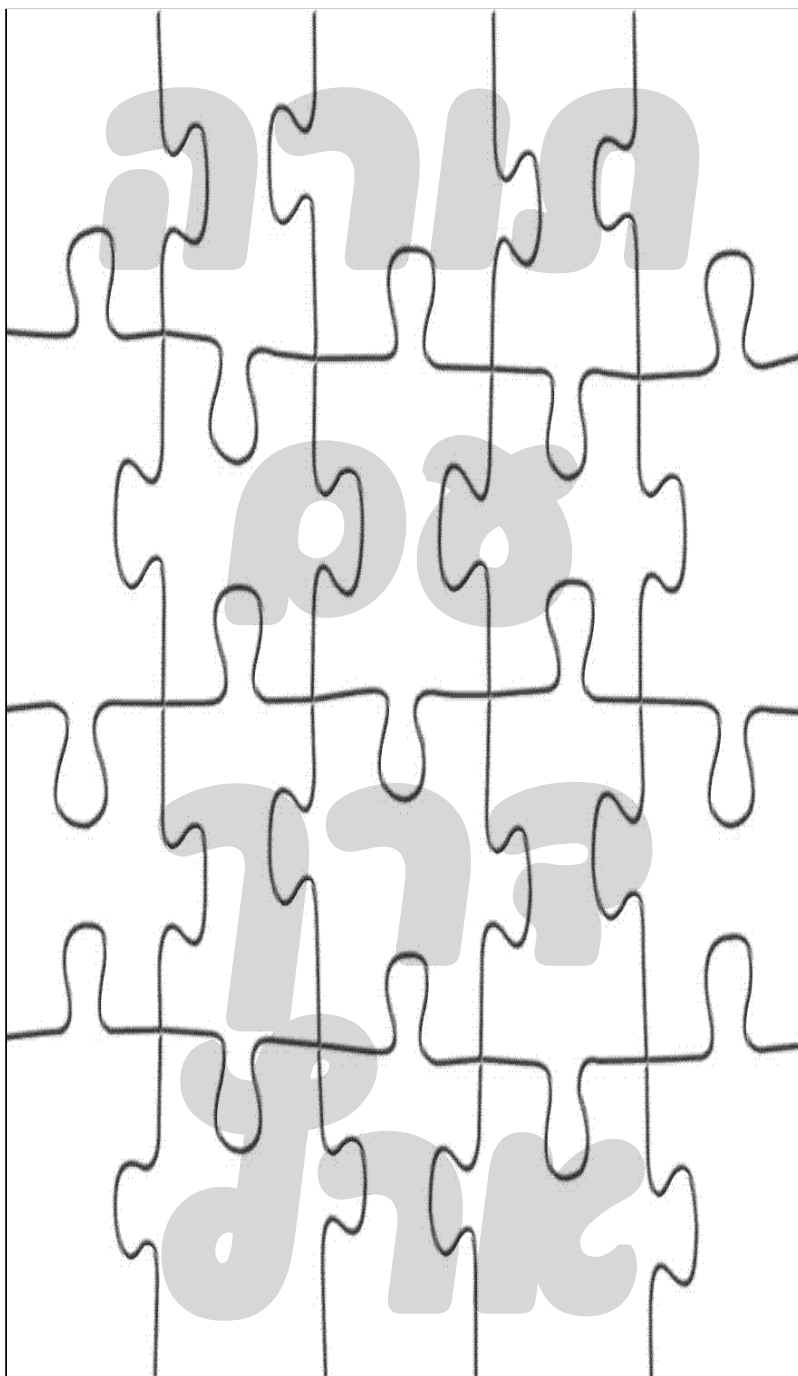
בָּנָה נִבְנָה אֶת אֶרְצֵנוּ, חֲזָקוּ חֲזָקוּ וְנִתְחַזֵּק!

חֲזָקוּ חֲבֵרִים - חֲזָק וְנִתְחַזֵּק!

חֲזָקוּ חֲבֵרוֹת - חֲזָק וְנִתְחַזֵּק!

חֲזָקוּ חֲבֵרִים וְחֲבֵרוֹת - חֲזָק וְנִתְחַזֵּק!"

(הרב אברהם יצחק הכהן קוק)

פעולה כ'

עזרא הסופר - האיש והתנועה

מטרת הפעולה:

החניכים ילמדו על ההיסטוריה של התנועה ועל לידתה מדמותו של עזרא הסופר.

מבנה הפעולה:

- א. על החשיבות הטמונה בהכרת צעדיה הראשונים של התנועה
- ב. לימוד חוויתי על ההיסטוריה של התנועה
- ג. היכרות עם דמותו של עזרא הסופר

מהלך הפעולה:

א. על החשיבות הטמונה בהכרת צעדיה הראשונים של התנועה

• מזמינים שני מתנדבים שיציגו סיטואציה: יהודה ואלעד הם שני ילדים בני תשע שנפגשים לראשונה בגינת המשחקים ומתחילים לדבר. מה שאלעד לא יודע הוא שיהודה איבד לאחרונה את זכרוננו, כך שהוא לא זוכר את מקום הולדתו, את חבריו מהגן, מה הם התחביבים שלו וכדומה (נספח 1).

המתנדבים יציגו את השיחה בין שני הילדים. אלעד ישאל את יהודה שאלות (היכן נולד, איפה התגורר בילדותו, מה הוא אוהב לעשות בזמנו הפנוי וכו'), אך הוא לא יידע לענות על רובן.

• מנהלים עם החניכים דיון קצר:

«איך לדעתכם יהודה הרגיש במהלך השיחה? (נבוך, מבלבל)»

«מדוע הרגיש כך? (כי הוא לא ידע לענות על השאלות...)»

«אם הייתם ההורים של יהודה, איך הייתם עוזרים לו? (מספרים לו על הילדות שלו, לוקחים אותו לטיול בעיר הולדתו וכו')»

• סיכום ביניים: הבעיה של יהודה הייתה שהוא לא מכיר את העבר שלו, ולכן נוצר מצב שבהווה הוא מרגיש חסר זהות ומבלבל. מכאן אנחנו מבינים את החשיבות של היכרות עם העבר - הוא מהווה את הבסיס להווה של כל אחד ואחד מאיתנו. במקרה שלנו, למידה על צעדיה הראשונים של התנועה תסייע לנו להבין בתוך איזו קבוצה אנחנו נמצאים ומה הערכים שהיא מייצגת.

ב. לימוד חוויתי על ההיסטוריה של התנועה

• מחלקים את החניכים לשתי קבוצות, ונותנים לכל קבוצה כמה כרטיסיות עם עובדות על תנועת הנוער עזרא (נספח 2). קבוצה אחת קיבלה את תולדות התנועה בגרמניה וקבוצה שנייה – בישראל. מבקשים מהחניכים לסדר את הכרטיסיות לפי סדר כרונולוגי, לפי מה שנראה להם הגיוני. לאחר שהם מסיימים מחברים את שני הרצפים הללו ומקבלים את הסיפור המלא של התנועה על רגל אחת.

כדאי לסכם לחניכים בקצרה: התנועה הוקמה בגרמניה לפני כמעט 100 שנה, בתקופה שבה הרעיון של תנועת נוער כלל לא היה קיים. התנועה נועדה להעמיק את הקשר של הנוער החרדי עם היהדות. לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה התעוררו ויכוחים בהנהלה של התנועה: האם לעלות לארץ ישראל ולהיות חלוצים או להמשיך במפעל בארץ המוצא? בסופו של דבר רבים הבינו שאין להם ברירה והם חייבים לברוח מגרמניה בגלל גילויי האנטישמיות שהלכו והחמירו. בוגרי התנועה וחניכיה שהגיעו לארץ המשיכו בפעילות החינוכית, הקימו סניפים וקיבוצים וכו'. כיום יש בעזרא כ-20,000 חניכים ביותר מ-50 סניפים.

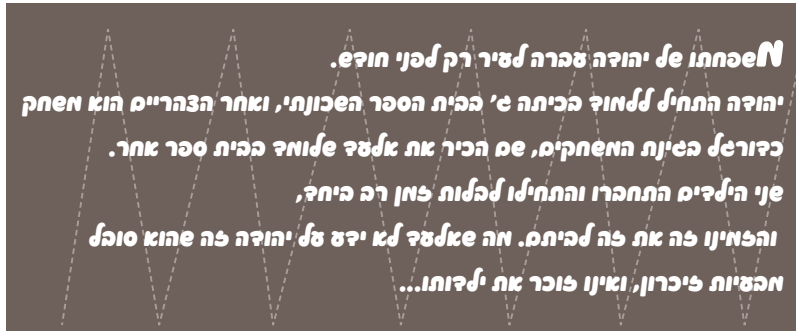
ג. היכרות עם דמותו של עזרא הסופר

• מפזרים על הרצפה כרטיסיות (נספח 3) שמתארות את מפעל חייו של עזרא הסופר. מבקשים מהחניכים לדמיין שעזרא מתמודד לתפקיד ראש הממשלה ועלינו להכין כרזות שישקפו נכונה לציבור את מפעל חייו ואת דמותו. מחלקים לכל חניך דף A4 לבן, ובמרכז המעגל מניחים את הכרטיסיות, עיתונים שונים, טושים, צבעים וכו'.

• מסכמים: היום ערכנו היכרות עם תנועת הנוער שאנחנו חברים בה, ועם הדמות החשובה שלאורה היא פועלת. יש בכוחו של הידע הזה לעשות אותנו חניכים טובים יותר, להפנים שאנחנו חלק מגוף גדול שפועל כבר שנים רבות, ושיש ביכולתנו להמשיך את המפעל הגדול הזה.

ציוד:

- דפים לבנים (כמספר החניכים ועוד קצת)
- עיתונים
- סלוטייפ ודבקים שונים
- צבעים, טושים, כלי כתיבה
- ניירות צבעוניים
- כל חומר יצירה שילייב את החניכים

למדריך:

כרטיסיות - קבוצה 1

1. הקמת תנועת הנוער עזרא בשנת 1919 בגרמניה.
2. חברי הארגון החלו ללמוד על ארץ ישראל ולהכשיר את עצמם לעבודה חקלאית.
3. עם עליית השלטון הנאצי באירופה, ראשי התנועה מתלכטים האם להתמיד בעשייה שלהם בגרמניה או לעלות לארץ ישראל.
4. מדריכים ופעילים רבים בתנועה מתחילים לעלות לארץ ישראל.
5. פעילות הארגון בגרמניה פסקה לגמרי בעקבות רדיפות המשטר הנאצי.

כרטיסיות - קבוצה 2

1. מדריכים ופעילים רבים בתנועה מתחילים לעלות לארץ ישראל.
2. סניפי עזרא הראשונים בארץ נוסדים בפתח תקווה ובתל אביב.
3. חברי התנועה מקימים קיבוצים בארץ: חפץ חיים, שעלבים, יסודות, מבוא חורון ועוד.
4. עם סיום מלחמת העולם השנייה רבים מחברי התנועה יצאו לשליחות בחו"ל כדי לעזור לניצולי השואה לעלות ארצה.
5. תנועת הנוער משנה את שמה מ"תנועת הנוער החרדי-לאומי" ל"תנועת הנוער התורני-לאומי".
6. בתנועה יש כ-20,000 חניכים שמפוזרים בשבעים מוקדי פעילות.

**הקמת תנועת הנוער עזרא בשנת
1919 בגרמניה.**

**חברי הארגון החלו ללמוד על ארץ
ישראל ולהכשיר את עצמם לעבודה
חקלאית.**

**עם עליית השלטון הנאצי באירופה, ראשי
התנועה מתלבטים האם להתמיד בעשייה
שלהם בגרמניה או לעלות לארץ ישראל.**

**מדריכים ופעילים רבים בתנועה
מתחילים לעלות לארץ ישראל.**

**פעילות הארגון בגרמניה פסקה
לגמרי בעקבות רדיפות המשטר
הנאצי.**

**מדריכים ופעילים רבים בתנועה
מתחילים לעלות לארץ ישראל.**

**סניפי עזרא הראשונים בארץ
נוסדים בפתח תקווה ובתל אביב.**

**חברי התנועה מקימים קיבוצים
בארץ: חפץ חיים, שעלבים,
יסודות, מבוא חרון ועוד.**

**עם סיום מלחמת העולם השנייה
רבים מחברי התנועה יצאו
לשליחות בחו"ל כדי לעזור
לניצולי השואה לעלות ארצה.**

**תנועת הנוער משנה את שמה
מ"תנועת הנוער החרדי-לאומי"
ל"תנועת הנוער התורני-לאומי".**

**בתנועה יש כ 20,000 חניכים
שמפוזרים בשבעים מוקדי פעילות.**

**1. עזרא עולה מבבל לארץ
ישראל בעלייה שנקראת "שיבת
ציון" (למרות שרבים מהיהודים
נשארו בבבל לאחר שהתבססו
שם, עזרא בוחר בכל זאת לעלות
לארץ ולהנהיג את העם).**

2. מעל פדסט מטהר ל סמכות דתית להחליט אלהים' סמל לא

3. מלך פרס מעניק לו סמכויות דתיות להנחיה את העם.

4. עזרא מרתקו תקנות רבות, לדוגמה: קריאת התורה בשני וחמישי ובמחנה של שבט.

5. עזראא נלחם בתופעת ההתבוללות בארץ.

6. עזרא ענדד את לימוד התורה וקיום המצוות בקרב העם.

ל. עזרא עוזד את לימוד התורה וליום המצוות בלרב העם.

8. עזרא מקדם עורכים חשובים כמו הקמת מעפחות, צניעות, צדקה וגמילות חסדים.

פעולה 1 להיות חלק

מטרת הפעולה:

החניך יחווה תחושת שייכות לקבוצה וילמד על מאפיינה של קבוצה.

מבנה הפעולה:

- א. חשיפה לסוגים שונים של קבוצות
- ב. בירור ההבדל בין פרט בודד לפרט בתוך קבוצה
- ג. מה גורם לנו להרגיש שייכות?

מהלך הפעולה:

א. חשיפה לסוגים שונים של קבוצות

- עורכים סיעור מוחות: על גבי בריסטול גדול כותבים בתוך עיגול את המילה "קבוצה". מבקשים מהחניכים לומר את כל האסוציאציות שעולות להם בראש בהקשר הזה, וכותבים אותן מסביב לעיגול, כמו קרניים שיוצאות משמש.
- מניחים לפני החניכים כרטיסיות עם סוגים שונים של קבוצות (**נספח 1**), ומבקשים מהם לחלק את הכרטיסיות לשתי קבוצות, לפי מה שנראה להם שמבדיל בין הקבוצות השונות.
- שואלים את החניכים:
כל פרטי הקבוצה
«מה ההבדל בין שתי הקבוצות? מה מאפיין כל קבוצה? (קבוצות רחבות מאוד, בלי חוויה משותפת, מול קבוצות שבהן כל פרטי הקבוצה אווזים במטרה אחת או חווים משהו ביחד)
«לאיזו קבוצה אתם מרגישים שייכים? מדוע?»
- סיכום ביניים: המשותף לכל 12 הקבוצות שלפנינו הוא שלכולן יש גורם שמאחד את כל פרטי הקבוצה, כלומר גורם משותף. אבל, לפי איך שחילקתם ראינו שגורם משותף לא מספיק בשביל להגדיר קבוצה, ומה שחסר הוא איזושהי תחושת שייכות של הפרט לקבוצה. תחושה זו נובעת ממטרה משותפת (למשל: ועדת הקישוט בכיתה ג'2) או מחוויה משותפת (למשל: היושבים באוטובוס שנתקע באמצע הדרך) וכיוצא בזה.

ב.בירור ההבדל בין פרט בודד לפרט בתוך קבוצה

- משחקים עם החניכים את אותו משחק בשני שלבים.

שלב ראשון: מבקשים ממתנדב שישחק נגד שאר הקבוצה. הוא יקבל מהמדריך שמונה כרטיסיות עם מילים (**נספח 2**) שיהיה עליו להציג לקבוצה בפנטומימה בפרק זמן של דקה וחצי. בסוף סופרים כמה מילים הקבוצה הצליחה לנחש (ביחס למילים שלא הצליחה - אלו הנקודות של החניך הבודד), ומכריזים על המנצח (הקבוצה כולה או החניך המתנדב).

שלב שני: מחלקים את החניכים לשתי קבוצות: תפוח וענבים. כל קבוצה שולחת נציג שיהיה עליו להציג לקבוצה שלו את המילים בפנטומימה, בפרק זמן של דקה וחצי. כל נציג מקבל שמונה מילים (**נספח 2**), והקבוצה שתצליח לנחש הכי הרבה מתוכן תהיה המנצחת.

ג. מה גורם לנו להרגיש שייכות?

- מפזרים על הרצפה מרכיבים שונים שגורמים לתחושת שייכות לקבוצה (**נספח 3**). מבקשים מכל חניך לבחור אחד לפחות, ולהציג לקבוצה מה גורם לו להרגיש שייך לתנועת הנוער עזרא ומדוע.
- מסכמים: אנחנו יכולים להיות חברים בקבוצות רבות. עם זאת, תחושת שייכות משמעותית נובעת מחוויה משותפת, ממטרה משותפת וכדומה. אנחנו שייכים גם לקבוצת נטעים וגם לסניף שלנו, אבל בראש ובראשונה אנחנו שייכים לתנועת הנוער עזרא. במה מתבטאת השייכות הזאת? בחוויות משותפות של כלל חניכי התנועה (מחנות, מסעות וכו') ובמטרה של התנועה, שנועדה להשפיע, והחניכים הם אלו שמגשימים את המטרה הזאת.

ציוד:

- בריסטול גדול
- טוש ארטליין עבה

15 אנשים שיושבים באוטובוס

קבוצת נטעים

500,000
תושבי ירושלים

15 אנשים שיושבים
באוטובוס שנתקע
בצד הדרך למשך
שלוש שעות

חברי תנועת הנוער עזרא

דיירי כניסה ג'
ברחוב הרצל 45,
חולון

צוות המורים בבית הספר

ועדת קישוט בכיתה ג'2

**בני העם היהודי
בארץ ובעולם**

**אזרחי מדינת
ישראל**

**מתפללי בית הכנסת
'תפארת מרדכי'**

**כל הרופאים
בישראל**

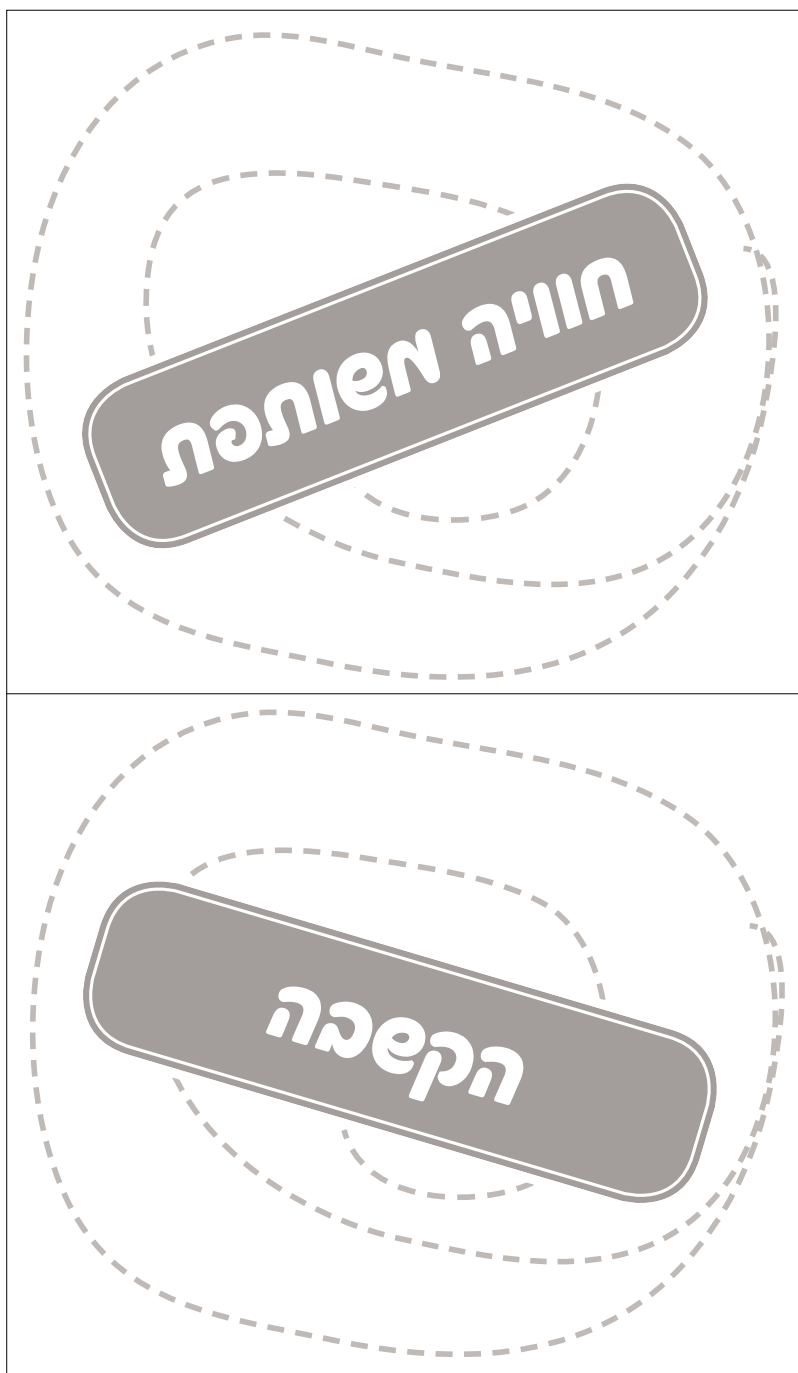
דיצת מרתון	רב
מגפיים	ואהבת לרעך כמוך
מרכזת הסניף	מחשב נייד
חג פסח	לוח שנה

חולצת תנועה	שרונים
אולימפיאדה	ספר תורה
אייפון	והדרת פני זקן
הארי פוטר	קוף

יום שלישי	מסדר (בשבת)
משחק תופסת	רוכסן
משקפי שמש	יונה עם עלה של זית
סידור	חג סוכות

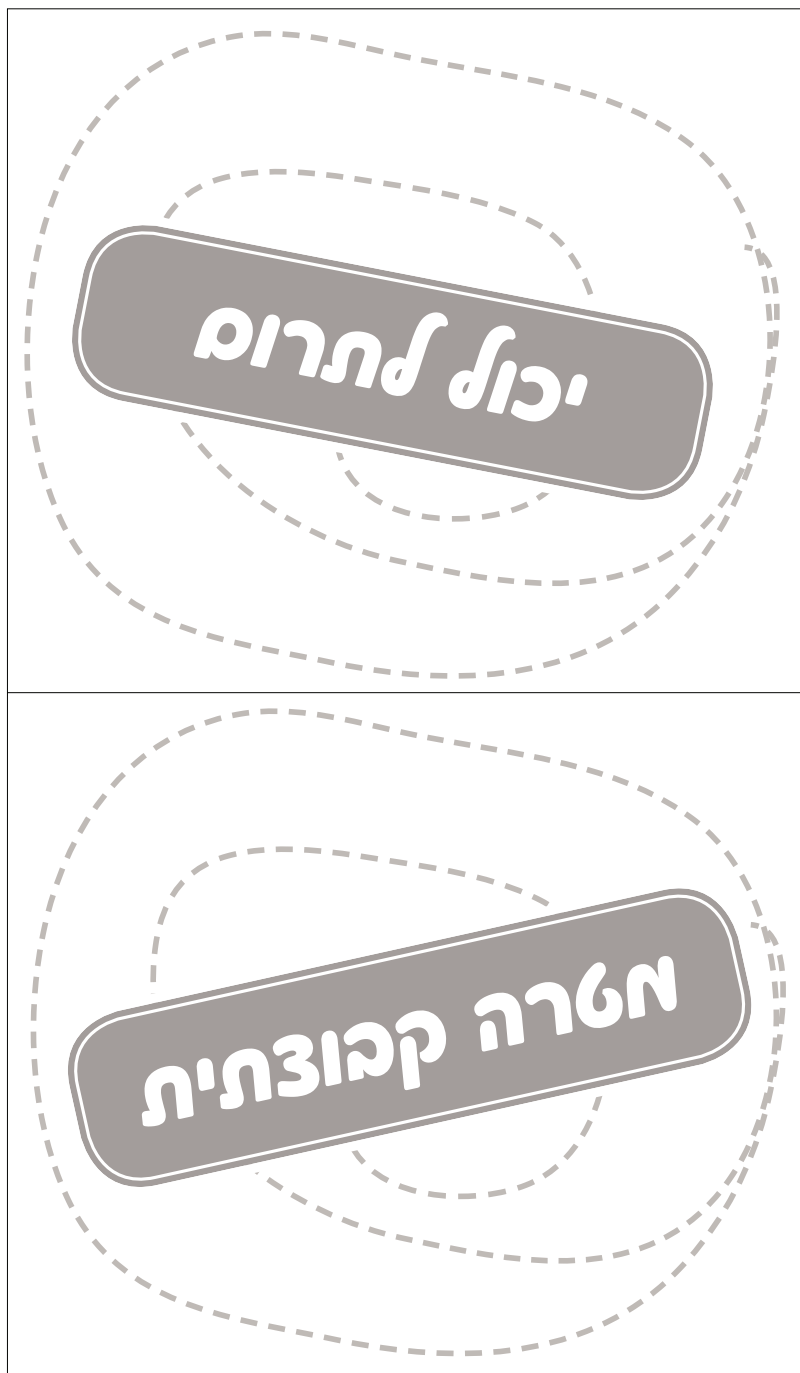

פעולה די

מה זה בעצם להיות עזראי?

מטרת הפעולה:

החניך ייחשף לשתיים מתוך האמירות המרכזיות של התנועה.

מבנה הפעולה:

א. למה חשוב להציב מטרות?

ב. האמירה התנועתית שלנו: תורה עם דרך ארץ

ג. לחוות את --- במקום לדבר על ---

מהלך הפעולה:

א. למה חשוב להציב מטרות?

- משחקים עם החניכים "מסירות": עומדים במעגל וזורקים כדור זה לזה. מפסיקים רק כשהחניכים יתחילו להשתעמם ולהיות חסרי סבלנות.
- משחקים עם החניכים "21" - כמו מסירות, רק שהחוקים הם שאסור להפיל את הכדור בכלל ויש להגיע ל-21 מסירות, בלי למסור לשכנים מימין ומשמאל.
- אופציה אחרת לקבוצות גדולות יותר (אפשר במקום או בנוסף למשחקי הכדור): מחלקים את החניכים לשתי קבוצות שישבו בשני מעגלים נפרדים. לקבוצה אחת נותנים תפזורת (נספח 1) ואומרים להם שעליהם לעשות זאת כמה שיותר מהר, כי מדובר בתחרות והקבוצה שתסיים ראשונה תנצח. לקבוצה השנייה נותנים את התפזורת אבל מדגישים שזו לא תחרות, ועם זאת עליהם למצוא את כל המילים בתפזורת.
- שואלים את החניכים:
  - « איזה משחק כדור היה יותר, הראשון או השני? מדוע? (השני - כי היו בו אתגר, חוקים, מטרה למשחק)
  - « לאיזו קבוצה היה יותר כיף למצוא את המילים בתפזורת? מדוע?
  - « נסו לרגע להיזכר: האם אתם מכירים משחק שאין לו מטרה?
  - « למה חשוב שיהיה לדברים שאנחנו עושים (משחקים הם רק דוגמה) מטרה כלשהי?
- מסכמים: כמו בכל המשחקים ששיחקנו, ובכלל במשחקים שאנחנו מכירים,

ב. האמירה התנועתית שלנו: תורה עם דרך ארץ

- מחלקים את החניכים לשלוש או לזוגות, וכל קבוצה מקבלת דף שבראשו כתוב "תורה עם דרך ארץ" (נספח 2). מבהירים לחניכים שזו המטרה שהתנועה חותרת אליה, אך לפני שנבין לעומק במה מדובר נעשה "סקר שוק" קצר שבמהלכו נשאל אנשים מהסניף ומהרחוב מה המושג הזה אומר להם. החניכים יכתבו על הדף את תגובות האנשים ויחזרו למדריך לאחר שקיבלו שלוש או ארבע חוות דעת.

- מבקשים מכל שלישייה לבחור את התגובה שהם הכי התחברו אליה, ולהציג אותה לקבוצה. לסיכום, אוספים את כל מה שהחניכים אמרו לידי הסבר בהיר ומגובש: "תורה עם דרך ארץ" - מטרתה של התנועה היא לחנך לחיי חול (לימודים, עבודה, פנאי) המושתתים על דרך התורה והמצוות. כלומר, אנחנו שואפים לכך שהתורה תעצב את חיי היומיום הפשוטים שלנו. כולנו מבצעים פעולות אנושיות יומיומיות: אוכלים, ישנים, הולכים לבית הספר, נפגשים עם חברים וכו'. מטרתה של התנועה היא לקדם ולהעשיר את הדרך-ארץ שלנו באמצעות הצו התורני, גם בין אדם לחברו וגם בין אדם למקום.

ג. לחוות את --- במקום לדבר על ---

- מחלקים לחצי מהחניכים סיטואציות עם בעיות מחיי היומיום. לחצי השני מחלקים ציטוטים מתוך התורה (נספח 3) המכוונים אותנו להתנהגות ראויה, גם בין אדם לחברו וגם בין אדם למקום. המטרה היא שכל חניך עם בעיה ימצא את הפתרון שיש לתורה להציע לו אצל אחד מחבריו, ואז יהיה עליהם להתיישב זה לצד זה. אחרי שכולם סיימו מבקשים מהחניכים (או מחלקם, מי שרוצה) להציג את הבעיה ואת הפתרון שנמצא לה.

- מסכמים: ראינו שכאשר אנחנו באים לעשות משהו, כדאי וצריך שתהיה לנו מטרה מול העיניים. גם בבואנו לסניף, עם כל הכיף, עלינו להכיר את המטרה שאליה צועד הסניף שלנו, כחלק מהתנועה, ואף לפעול למענה. המטרה של התנועה היא לקשר את התורה והמצוות לחיי החול הפשוטים שלנו. חיי החול הם הפעולות היומיומיות שאנחנו עושים, והתורה מסבירה לנו איך לחיות אותם, וכיצד להתמודד עם הבעיות והשאלות שהם טומנים בחובם.

ציוד:

- כדור (מתאים למסירות)

- כלי כתיבה

כ י ב ו ד ר ב ו ו ת ל מ י ד ח כ מ
 א פ נ ס ש ג ת מ נ י ח ת א נ ש י ו
 מ ד א ג ש ד ת א ה ב ת ח י נ מ ב ה
 י י א ר ש י נ ס א מ א ע מ ל ו ד
 ד ו ש ר י א א ש ג נ ס נ י ו א ד ר
 ס נ י ר א ת ג ת א ש ת ו נ צ ר ה ת
 ח ש א ה ד י ב א ת ב ש ה פ י ש ו פ
 ת ב א ק ס י ע ר ת י ה ו ת א י ר נ
 ו ו נ ש כ ו ר י ב י ת ג נ ש ת י י
 ל י ל א ר ש י ת א נ ש א ב מ ב מ ז
 י מ י ל ו ח ר ו ק י ב ו ל ר ה ד ק
 מ י ח ר ו א ת ס נ כ ה ה ע א ת נ
 ג ל פ נ י ע י ו ו ר ל א ת ת נ מ כ

עליך למצוא בתפוזרת שלפניך את כל המילים הרשומות מטה //
המילים יכולות להירשם בכל כיוון -
למעלה, למטה, ימינה, שמאלה ובאלכסון.

אהבת ישראל	כיבוד הורים
שנאת ישראל	כיבוד רבו ותלמיד חכם
שנאת חינוך	והדרת פני זקן
אהבת חינוך	הכנסת אורחים
מוציא שם רע	השבת אבידה
הלבנת פנים	פדיון שבויים
ענוה וגאווה	ביקור חולים
לפני עיוור לא תתן מכ' (מכשול)	
גמילות חסדים	
נשך וריבית	
היתר עיסקא	

תורה עם דרך ארץ

"כִּי תִבְנֶה בַּיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגִגָּה" (דברים כב, ח)	"לֹא אֶל נִמְלָה עָצַל רֹאֵה דְּרָכֶיהָ וְחֻכָּם" (משלי ו, ו)
"לֹא תַעֲשֶׂה שְׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֶיהָ... בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ" (דברים כד, יד-טו)	"מָוֶת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן" (משלי יח, כא)
"הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם לְאַחֶיהָ... וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֹת אָחִיהָ אֲשֶׁר תֹּאבֵד מִמֶּנּוּ וּמִצֵּאֲתָהּ לֹא תִזְכֵּל לְהַתְעַלֵּם" (דברים כב, א-ג)	"מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחֹק" (שמות כג, ז)
"לֹא תִשָּׂא אֶת אָחִיהָ בְּלִבָּבָהּ הוֹכֵחַ תוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתָהּ" (ויקרא יט, יז)	"כָּל אֲלֻמָּנָה וִיתוֹם לֹא תַעֲנוּן" (שמות כב, כא)

אוף, איזה יום! המורה לחשבון נתנה לנו 20 תרגילים לפתור, והמורה לנביא נתנה 5 שאלות. וגם הבטחתי להורים שאקח את אסתר, אחותי הקטנה, לגינה בזמן שהם מסדרים את הבית. ולי אין כוח. אני רק רוצה לבוא הביתה, לאכול ולקרוא את הספר שלי עד הלילה...

לכיתה שלנו הגיעה תלמידה חדשה ושמה אנה. היא נראית קצת משונה, והמורה הסבירה לנו שהיא בכלל לא נולדה בארץ. בהפסקה ניגשתי אליה ושאלתי אותה למה החצאית שלה מוזרה, וחברה שלי דנה שאלה למה התיק שלה בצבע כחול כמו של בנים. אחרי זה ראיתי את אנה בוכה בפינת החצר, וידעתי למה.

המורה חילקה את המבחנים ואני דאגתי, כי לא למדתי היטב למבחן הזה. אנגלית זה קשה! למרות זאת הצלחתי לפתור את כל השאלות, חוץ מאחת. חברתי לשולחן, דוברת אנגלית מהבית, הצליחה לפתור הכול, כך ראיתי. רציתי מאוד להציץ במבחן שלה כדי למצוא את הפתרון לשאלה הבודדת שלא ידעתי...

אני וגדי תמיד נשארים לסוף הליוויים, ואת גדי תמיד מלווים לפניי. ביום שלישי האחרון גדי הזמין את אלי המדריך ואותי לכוס שוקו אצלו בבית. אמא של גדי, כך ידעתי, נפטרה כשהיה קטן. כשנכנסנו ראיתי מטבח מלוכלך וסלון מבוולגן מאוד. שאלתי את המדריך אם בגלל שאין לגדי אמא הבית שלו נראה כך, אבל לא טרחתי לשאול זאת בשקט וגדי שמע הכול.

סוף סוף! אתמול הייתה חנוכת הבית של הסניף החדש שלנו. כבר שנים אנחנו מחכים לזה! הבעיה הייתה שהמרכזת סירבה בכל תוקף לתת לנו לעלות לקומת המרפסת. היא טענה שהמרפסת לא בטיחותית, ורק אחרי שיבנו שם מעקה ראוי נוכל להיכנס. אמרנו לה שזה שטויות ושנחנו ילדים גדולים ואפילו כעסנו עליה. לא הבנו ממה היא עושה סיפור...

אבא ואמא הזמינו הביתה צבעי, כדי לצבוע את הקיר בחדר שלי בירוק. כשסיים את עבודתו, אבא ניגש לארנק כדי לשלם ופתאום נפלו פניו. הוא התנצל בפני הצבעי ויצא בחיפזון מהבית. שאלתי את אמא מה קרה, והיא הסבירה לי שאבא גילה שאין לו כסף מזומן לשלם לצבעי, כפי שהם סיכמו מראש, אז הוא הלך לכספומט כדי להביא את הסכום הנדרש. ואני שאלתי את אמא: למה אי אפשר לשלם לו בשבוע הבא?

כשישבתי בשבוע שעבר בתחנת האוטובוס וחיכיתי, פתאום שמתי לב שעל הכיסא לידי יש ספר. בהתחלה התעלמתי, ואז מתוך סקרנות לקחתי ופתחתי. בפנים היה שם ומספר טלפון. לא ידעתי מה לעשות, הרי זה יכול להיות של כל אחד! ואולי עדיף להשאיר את זה כאן ושמישהו אחר יחזיר את זה...?

זה נורא מעצבן שיש חבר לקבוצה שתמיד זורק אשפה על הרצפה במקום בפה. זה מלכלך ולא נעים. אחרי זה דביר המדריך מבקש מאיתנו לנקות וכולם מנקים את הלכלוך שלו! חשבתי שאם אגש אליו כשהוא לבד ואבקש ממנו יפה להפסיק לעשות זאת, אולי הוא לא ייעלב ויקשיב למה שאני אומר. אבל אני לא בטוח שזה הדבר הנכון לעשות.

פעולה ה' תנועה באיכות מתמדת

מטרת הפעולה:

החניך ייחשף למושג איכות, ולמפעלי התנועה הרבים כביטוי לרובד האיכותי שלה.

מבנה הפעולה:

א. היכרות עם המושג איכות

ב. לחוות איכות

ג. מפעלי התנועה כביטוי לאיכות

מהלך הפעולה:

א. היכרות עם המושג איכות

• מניחים לפני החניכים את הכרזה "מוצר איכותי", ומפזר מסביב כרזות קטנות יותר שעליהן כתובים מאפיינים של משהו איכותי (**נספח 1**). מחלקים לכל חניך שש סוכריות טופי (או מטבעות שוקולד וכדומה), וכל חניך מתבקש לחלק את סוכריות הטופי שלו בין המאפיינים השונים לפי סדר החשיבות: 3 סוכריות טופי למאפיין החשוב ביותר, 2 למאפיין חשוב ו-1 להכי פחות חשוב.

* הבהרה למדריך: אין במתודה הזאת "תשובה נכונה". יש לדון עם החניכים על התוצאות שיצאו להם, אבל חשוב להבהיר שלמושג איכות יש רבדים שונים, והוא לא תמיד מתייחס למוצרים בהכרח. ישנם דברים איכותיים שאינם נמדדים במחיר וכו'. המטרה כאן היא חשיפה למושג איכות ועיסוק בו, כדי שהחניכים יחושו מהי איכות מכל מיני בחינות.

• סופרים עם החניכים את סוכריות הטופי שהונחו על כל מאפיין, ומסדרים את מאפייני האיכות לפי הסדר, מהגבוה לנמוך, כתלות במספר הטופי שקיבלו.

• מסכמים בקצרה: ראינו שאיכות יכולה להימדד בכל מיני דרכים, ויש לה מאפיינים רבים. אבל חשוב לזכור שיש הבדל בין קולה איכותית לתנועת נוער איכותית, לצורך העניין. על כך נדבר בהמשך.

ב. לחוות איכות

• סדנה להכנת כדורי שוקולד איכותיים: מסבירים לחניכים שהיום נלמד כיצד להכין כדורי שוקולד טובים באמת, ושאת הסדנה נעשה בשתי קבוצות כדי שכולם יוכלו להשתתף. חשוב להבהיר לחניכים שהמטרה היא ללמוד להכין כדורי שוקולד.

מחלקים את החניכים לשתי קבוצות. לקבוצה הראשונה נותנים את המצרכים

החניכים שלב אחרי שלב בהכנה. לבסוף משדרגים את הטעם עם סוכר וניל, תמצית וניל או תמצית רום וכו'. כמו כן, נותנים להם לבחור מתוך מגוון רב של ציפויים: קוקוס, סוכריות צבעוניות, סוכריות שוקולד וכו' (הקבוצה הראשונה לא תקבל ציפויים ושדרוגים).

• חוזרים למעגל ושואלים את החניכים מהקבוצה הראשונה:

« איך הרגשתם במהלך הסדנה? »

« האם הסדנה הייתה טובה, ענתה על הציפיות? (לא, כי לא קיבלנו הדרכה...) »

• שואלים את החניכים מהקבוצה השנייה:

« איך הרגשתם במהלך הסדנה? »

« האם הסדנה הייתה טובה? מדוע? (כי הייתה הדרכה, חומרים שווים, קיבלנו מתכון הביתה וכו') »

« מזכירים לחניכים: המטרה הייתה ללמוד להכין כדורי שוקולד. מי הרגיש שהמטרה הזאת הוגשמה אצלו? »

• מסמכים: ראינו שמשוה איכותי צריך לענות על המטרה שלשמה הוא נוצר באופן המרכזי. גם אם הקבוצה הראשונה הייתה מקבלת ביסקוויטים מזהב, הם לא היו מרגישים שהסדנה הגשימה את מטרתה כי הם לא קיבלו הדרכה ראויה, וזו הייתה המטרה.

ג. מפעלי התנועה כביטוי לאיכות

• יריד עזרא: מפזרים בחדר פליירים שעל כל אחד מהם כתוב מפעל או פרויקט של התנועה ופירוט קצר **(נספח 3)**. בתחתית הפלייר יהיו מלבנים קטנים שהחניכים יוכלו לתלוש. מבקשים מהחניכים להסתובב בחדר ולקרוא על מפעלי התנועה, ולאחר מכן לבחור אחד או שניים מהפרויקטים שהיו רוצים לקחת בהם חלק, ושהם רואים בהם ביטוי לאיכות של התנועה. כל חניך יתלוש מלבן קטן מהפלייר שבו הוא התעניין ויחזור למעגל.

• עושים סבב שבו כל חניך מציג את אחד הפרויקטים שבחר, ומסביר מדוע בחר בו.

• מסמכים: למדנו מהי איכות, וכיצד היא מתבטאת בתחומים שונים. אחד הדברים היותר חשובים במוצר איכותי הוא שהמוצר מסוגל לענות על הצרכים שלשמה הוא נוצר, ובצורה הטובה והיעילה ביותר. התנועה שלנו שמה לה למטרה את הסיסמה "תורה עם דרך ארץ", שאותה הכרנו כבר בפעולה הקודמת. האיכות של התנועה שלנו מתבטאת בכך שהפרויקטים שהיא משקיעה בהם את כספה ומרצה הם פרויקטים שמגשימים את הסיסמה הזאת. עכשיו, כשאנחנו מכירים את הפרויקטים האלה קצת יותר מקרוב, אנחנו מכירים באמת את התנועה שלנו, ואת המפעל האדיר שהיא לוקחת בו חלק.

ציוד:

- סוכריות טופי או מטבעות שוקולד (6 לכל חניך)
- כוס חד פעמית למדידת כמויות
- מצרכים לכדורי שוקולד (ראה נספח 2)
- צלחות חד פעמיות
- תמצית וניל/רום+קוקוס, סוכריות לקישוט
- דבק סלוטייפ (לתליית הפליירים)
- 2 קערות גדולות

מוצר איכותי

עולה
הרבה
כסף

נשמר
לאורך
זמן

נדיר,
אי אפשר
למצוא בכל
מקום

רק אנשים
חשובים קונים
את זה

משתדרג
ומשתפר
כל הזמן

מחלא את
ייעודו
(התפקיד שלשמו נוצר)
בצורה מלאה

מקבל חוות דעת טובות מאנשי מקצוע

נספח 2

מתכון לכדורי שוקולד:

מצרכים:

- 250 גרם ביסקוויטים (חבילה אחת)
- 1/2 כוס סוכר
- 50 גרם חמאה או מרגרינה
- 1/4 כוס מים

אופן ההכנה:

1. גורסים את הביסקוויטים לפירורים קטנים.
  2. מוסיפים לביסקוויטים את הסוכר, החמאה, הקקאו והמים.
  3. מערבבים הכול עד לקבלת מחית אחידה.
  4. יוצרים כדורים ומניחים בצלחת. אם יש, אפשר לקשט בקוקוס, בסוכריות וכדומה.
- בתיאבון!

הקמת קיבוצים תורניים

~~כיצד?~~

כשהחלו בוגרי התנועה לעלות לארץ ישראל, הם לקחו חלק בהקמת קיבוצים תורניים רבים, כולם שומרי שמיטה, אפילו בתקופות שבהם היה שפל כלכלי וצורך גדול בתוצרת חקלאית.

בטח שמעתם על חלק מהקיבוצים הללו: חפץ חיים, גת רימון, יסודות, שעלבים, מבוא חורון ועוד.

הקמת קיבוצים תורניים

הקמת קיבוצים תורניים

הקמת קיבוצים תורניים

הקמת קיבוצים תורניים

הקמת קיבוצים תורניים

הקמת קיבוצים תורניים

הקמת קיבוצים תורניים

תנועת הנוער עזרא

הייתה הראשונה שפתחה קבוצת

ארזים

קבוצה זו נועדה
לשלב ילדי חינוך מיוחד במפעל
התנועתי, ובסניפים רבים ישנה קבוצת
ארזים פעילה.

ארזים

ארזים

ארזים

ארזים

ארזים

ארזים

ארזים

יש חיים מחוץ לסניף

קוראים לזה

הגשמה!

בסוף כיתה י' נכנסים חניכי תנועת הנוער עזרא לתפקיד הנהגה בתנועה (כן כן, ממש כמו המדריכים שלכם, שפעם היו חניכים בדיוק כמוכם).

שכבת ההנהגה הזאת מתפצלת לשתי קבוצות: הדרכה והגשמה. את ההדרכה אתם כבר מכירים. אז מהי הגשמה?

הגשמה היא פרויקט שבו חניכי התנועה הבוגרים פועלים בשכונות ובמרכזים שאין בהם סניף של עזרא. מה הם עושים שם? הם מקימים מועדוניות לילדים, מפעילים פרויקט בת מצווה לנערות חילוניות, מתנדבים בקרב ילדים בעלי צרכים מיוחדים ועוד ועוד... בקיץ יש קייטנות (שוות!) ואירועים גדולים שהמגשימים מארגנים.

ומה כף, לא?

הגשמה

הגשמה

הגשמה

הגשמה

הגשמה

הגשמה

הגשמה

לפי מספר שנים הקימה
תנועת הנוער עזרא את

מדרשת קדם

קבוצה של בוגרי התנועה ואנשי חינוך, שפונים
לקהל שמחוץ לתנועת הנוער שלנו.

בשביל מה זה טוב?

כך מאפשרים לבני נוער רבים להיחשף ל"תורה עם דרך
ארץ", גם בלי להיות חלק מעזרא.

נציגי התנועה הגיעו לבתי ספר רבים, העבירו סדנאות
ופעילויות, ובכך הטביעו את חותמם על בני הנוער.

שימו לב! לאחרונה נפתח גם בית מדרש שאליו מגיעים
אנשים מתוך התנועה ומחוצה לה, ונוצר בו מפגש למטרות
של דיון, לימוד ושיחה בעניינים הנוגעים לחיבור בין היומיום
לתורה ולמצוות.

שווה בדיקה.

מדרשת קדם

מדרשת קדם

מדרשת קדם

מדרשת קדם

מדרשת קדם

מדרשת קדם

מדרשת קדם

עזראים מחנכים בדרך

איך עובדים עם תוכן בתנועה?

איך עובדים עם תוכן בתנועה שלנו?

1. הצפת הנושא

השלב הראשון בבניית תהליך הוא להציף את הנושא באופן משמעותי מול עצמנו. בחלק זה נשאלות כל השאלות - הקלות והקשות, הפנימיות והרוחניות, המעניינות והמשעממות, בקיצור - כל מה שעולה.

קיימים שני סוגים של שאלות: שאלות שקשורות אליי - אלה שאלות שקשורות לעולמי הפנימי, לאישיות שלי, לערכים שלי, למחשבות, לרגשות; ושאלות שקשורות לנושא - אלה שאלות שנותנות פרספקטיבה ועומק על הנושא מבחינה היסטורית, תרבותית וכו'.

במערך עזראיות ההצפה הייתה במשחק הצוללות ובעיבוד שלו. עלו שם שאלות על עצם השייכות, על המשכיות, על שותפות וכדומה מזווית אישית ומזווית ערכית-כללית (מה נכון לי לעומת מה נכון באופן כללי).

במערך תורניות ההצפה קרתה על ידי ה"מסכימוטר", שם עלו שאלות שקשורות אל עצמי (למה אני דתי?) לעומת שאלות שקשורות לאידיאל, כמו העדיפות של לימוד תורה ביחס לפיתוח כישרונות.

2. למידת הנושא

אחרי שאנחנו מציפים את הנושא והוא מעורר בנו סקרנות ורצון לקבל תשובות, אנחנו ניגשים ללמוד על הנושא - שוב, ברמה שלנו. אנחנו עדיין לא יורדים לרמת החניכים.

לימוד נושא יכול להיות בכמה צורות:

- מקורות תורניים (הראי"ה, ילקוט שמעוני וכדומה)
- מקורות חול (8200)
- התבוננות פנימית (שאלות שעוסקות בחוויה האישית ולא בהבנת המקור)
- שיח עם אנשים (עצם הדיון)

3. בחירה ומערך

עד כאן עסקנו בתהליך שעובר המדריך בפני עצמו, מול עצמו. בשלב הזה אנחנו רוצים לעבור לרמת החניכים, ושם נדרשת הבחירה שלנו.

איך נדע לבחור את המערך, המסרים, השאלות וכו'? ישנן שלוש נקודות שנרצה לשים לב אליהן:

- רלוונטיות - מה מעניין את החניכים? איך הנושא רלוונטי לחיים שלהם? איפה הם פוגשים אותו?

- מסגרת - אילו שאלות אני לא רוצה שהחניכים שלי ישאלו? מה הם גבולות הגזרה שלי? למה?
- חשיבות - יכולות להיות המון שאלות מעניינות, השאלה אם הן חשובות...

עכשיו אנחנו ממש בתוך עולמו של החניך.

- ראשית, יש להגדיר מה המטרות שלנו: לאן אנחנו רוצים להגיע עם החניכים? מה המסר שלנו? עם מה אנחנו רוצים שהחניכים יתעמתו?
- במערך תורניות רצינו לתת לכם כלים להתמודדות עם תופעות כאמירה חינוכית, וכן רצינו לעורר שיח סביב תורניות.
- במערך עזראיות המסר היה להיות שותפים ולא לקוחות, ולהכיר את התנועה במשקפיים של הערכים שמשתקפים בחזון.
- שנית, יש לבנות מערך המורכב מכמה פעולות שצריך להיות להן רצף הגיוני.
- כלים לבניית מערך ולהעברת פעולה תוכלו למצוא בחלק הבא של היחידה.

4. פרויקט

אחרי שעושים מהלך משמעותי עם החניכים, חשוב לסכם אותו גם בדרך חווייתית. פעילות זו מדברת לחניכים ברובד אחר, ויש סיכוי שתשאיר חותם משמעותי אפילו יותר מהפעולות.

קיימים שלושה סוגים של פרויקטים:

- פרויקט שמטרתו לסכם - סיכום הנושא באופן חווייתי שמסביר את התהליך שעברנו ומסכם את התובנות שלמדנו וגיבשנו יחד (מוצ"ש עזראיות).
- פרויקט שמטרתו ליישם - יישום נושא במובן הפשוט. בפרויקט כזה יוצאים לעשייה שמיישמת את הערכים שלמדנו עליהם.
- פרויקט שמוליד תוצר - הדגש כאן הוא על יצירה של החניכים שנובעת מתוך המהלך שהם עברו. בדרך כלל זה ייסגר בערב שיא שבו כדאי להזמין הורים וכדומה (מוצ"ש תורניות).

מערך הוא כלי המאפשר להטמיע בחניכים מסרים עמוקים יותר ורחבים יותר, כיון שהמערך בנוי מפעולה על גבי פעולה. על מנת שתהליך "יתבשל" אצל החניכים, צריך זמן ממושך ולבנות את התובנות באופן פשוט ויציב. לכן, בתנועה אנחנו מאמינים כי עדיף לעבוד במערכים על מנת להבנות בחניכים מסרים שחשובים לכם ולנו.

איך בונים מערך?

1. בוחרים נושא

מה רלוונטי לחניכים? מה מעסיק אותם? מה חשוב לי שיעסקו בו? מה נוגע לי? מה מעניין אותי? מה בוער בי?

2. בוחרים מטרה

מה אני רוצה להגיד? מה אני רוצה להשיג? מה יקרה עם החניכים בסוף?

3. בונים מבנה

מפרקים את מה שלמדנו וחשבנו לתת-נושאים, וכל תת-נושא הוא פעולה. אפשר לעשות זאת בשתי דרכים:

רצף - בנוי כתהליך הדרגתי, כאשר המטרה הגדולה תושג לאחר תהליך של בניית הנושא.

הצגה רחבה - בנוי כתקיפה של הנושא מכמה כיוונים. הנושא מדובר כבר מההתחלה, והוא הכותרת של כל פעולה.

4. בודקים את עצמנו

סיימנו לבנות את המבנה הכללי ואת נושאי הפעולות ונשווה עם המטרה שבחרנו (סעיף 2) - האם המערך עונה על המטרה? אם כן - מצוין! אפשר להתחיל לבנות את הפעולות עצמן. אם לא - נבדוק שוב את כל הסעיפים: האם המטרה שהצבנו נכונה ומדויקת? האם התפזרנו במערך עצמו? האם ברורה לנו המטרה? לאחר מכן, ניגש כמובן לתיקונים...

איך בונים פעולה?

הגדרת מטרה

הגענו לדבר הכי חשוב: להגדיר מה מהמטרה שלנו! גם אם אמרתם שאתם רוצים לעסוק בנושא מסוים, יש לו כיוונים רבים ואמירות שונות שאתם מסכימים או לא

מסכימים איתם. לכן חשוב להגדיר מה אתם רוצים שיקרה בסוף הפעולה.
מטרה נכונה היא מטרה שכתובה באופן חיובי (מה אני רוצה שיקרה, ולא מה אני לא רוצה שיקרה), שהיא מספיק רחבה ובכל זאת אומרת משהו ברור (לדוגמה: שהחניכים יתנהגו יפה זה לזה – מה זה להתנהג יפה?)
כמו כן, ישנם כמה סוגי מטרות: לפעמים אנחנו רוצים שהחניכים ילמדו משהו ברמת הידע שלהם (כן, אפילו שאנחנו לא בבית ספר, לפעמים חשוב לנו שהחניך יכיר משהו חדש). לפעמים אנחנו רוצים שהחניכים יפתחו תפיסה ערכית יותר וישנו את התנהגותם ורגשותיהם כלפי משהו מסוים, ולפעמים אנחנו רוצים שהם ירכשו מיומנויות וכישורי חיים.

המטרה שלי בפעולה: _____
והיא מסוג: _____

בניית מבנה ומהלך

זהו, הגענו לפעולה עצמה.
פעולה מורכבת מפתיחה, גוף וסיום (ולכל זה קוראים מבנה). בכל חלק חשוב שתחליט מה צריך לקרות, ואחר כך לחשוב על מתודה מתאימה שתמחיש זאת.
• פתיחה: מטרת הפתיחה היא לגרות את החניכים. ליצור עניין שמרתק, מאתגר ופותח את החשיבה ולהציף את הנושא. מתודות מתאימות יכולות להיות קטעי עיתונים, סרטון, סיפור, הצגת דיילמה וכו'.

• גוף: גוף הפעולה הוא תהליכי, נוגע בנושא ממש ומהווה את עיקר הפעולה. מטרתו דיון, התמודדות עם דילמות, העברת תהליך, העצמת השאלה וניסיון לפתור אותה.

• סיום: הסיום בעצם סוגר את הפעולה, ומנסה להגיע לפתרון תוך כדי גיבוש דעת הקבוצה. לרוב כדאי לסיים באמירה (ולפעמים דווקא בשאלה פתוחה למחשבה), ולקשר את הסיום לפתיחה (לפתור את הדילמה שהוצגה, ליישב את הסתירה).

פתיחה: _____

_____

גוף: _____

_____

_____

סיום:

_____

_____

מתודיקה היא הדרך להנגיש את הרעיון שלנו לחניכים. בתור בני אדם, אנחנו צריכים שיעניינו אותנו, אנחנו צריכים שיגרו אותנו. פעמים רבות ההבדל בין משהו ש"עובר" למשהו ש"לא עובר" הוא האם זה מעניין, מגניב, כיף, יפה וכו'. זו מטרתה של המתודיקה. אנחנו רוצים לקחת רעיון ולהשתמש בכלים מתודיים כדי להעביר אותו. יש המון סוגי חוויות ומתודות - סיפור, הצגה, דיון, משחק, כתיבה, מוזיקה, סיור ועוד ועוד. וכמובן שבתוך כל אחת מהאופציות האלה יש סוגים שונים ואין ספור אפשרויות.

מתודה ממחישה מול מתודה מעוררת

מתודה ממחישה מוכיחה בעצמה את הטענה (למשל: חסר חלק בפאזל כי דוד לא הגיע, וזה מראה לנו כמה כל אחד חשוב). לעומת זאת, במתודיקה מעוררת, המתודה רק מאפשרת שיח פתוח ומעניין יותר, אבל היא לא מהווה חלק מהתוכן (למשל: לדרג כרטיסיות לפי סדר החשיבות, חידון, שכל אחד יישב ליד מה שהכי חשוב בעיניו וכו'. כל אלה רק מעוררים את הדיון, לא ממחישים למה באמת א' יותר חשוב מ-ב'). בדרך כלל מתודה ממחישה עדיפה, כי היא מעבירה את המסר בצורה חזקה יותר. כשאנחנו באים לכנות פעולה אנחנו צריכים לנסות לחשוב על מתודה שתתאים למה שאנחנו רוצים להעביר, מתודה שמשרתת את מטרת הפעולה שלנו. להלן טיפים שונים לעבודה עם מתודיקה. אתם מוזמנים להוסיף מניסיונכם.

טיפים כלליים:

מחקרים מראים שכשאתם מקשיבים להרצאה, פותחים מאמר באינטרנט או אפילו רואים סרטון ביוטיוב, יש כמה שניות שבהן אתם מחליטים האם זה מעניין אתכם או לא והאם אתם רוצים להמשיך להקשיב לזה.

אצל החניכים שלכם, זה עובד בדיוק באותה צורה. חצי הדקה הראשונה של הפעולה שלכם זה הזמן החשוב ביותר, כי בו החניכים החמודים שלכם יחליטו אם הם יואילו בטובם להקשיב לכם או לא.

< "דקת הזהב" - חשיבות הפתיחה.

< יש דברים שהם טכניים ומועילים, וכדאי להיעזר בהם. אתה לא תלוי רק ביכולות האישיות שלך.

< שיטת 'התקליט השבור' לטיפול בוויכוחים עם חניכים.

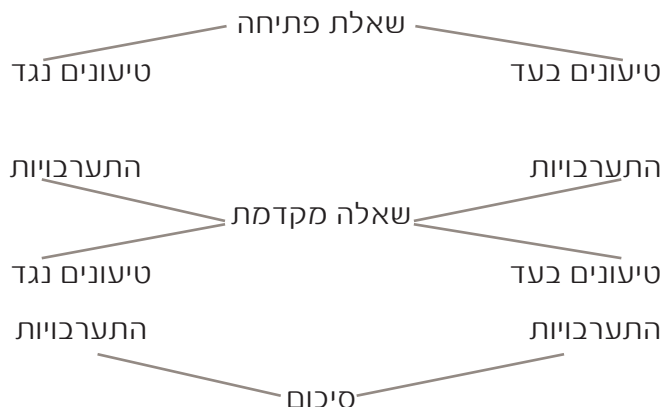
< סילוק הסחות דעת (להפוך כיוון ישיבה, לעבור במקום אחר, להוציא מהחדר דברים לא קשורים

שנמצאים מאחור, לוודא מראש מה החניכים רואים, לדאוג למקום קבוע לפעולה)

טיפים לדיון:

< טריגרים לדיון - להניח על הרצפה שלטים או תמונות.

< לתת דוגמה מחיי היומיום.
 < שימו לב שהשאלה של הדיון ברורה לכם, אחרת הדיון עלול להתפזר לכל מיני מקומות.
 < קטע לא קשור בכלל שאפשר להשליך וללמוד ממנו על נושא הדיון (משהו מעניין, נניח קטע מסרט).
 < כדאי מאוד להיעזר בנושאים אקטואליים.
 < מתודה לדיון יכולה להיות משחק של בית משפט - בעד ונגד משהו מסוים.
 < כדאי לחשוב מראש על כל הצדדים והדעות שיעלו בדיון. כך תהיו מוכנים למה שיעלה ותוכלו להנחות את הדיון בהתאם.
 < אם יש מישהו שמדבר יותר מדי או לא מעניין, לשים לב לא להיתפס אליו.
 < כדאי להגדיר מראש מטרה לדיון.
 < בדיון המנחה צריך להיות זה שמנתב את השיחה - אבל בלי שירגישו זאת. הקבוצה היא המרכז ולא המנחה!
 < בדיון צריך שיהיו (לפחות) שתי דעות, כדי שיהיה על מה להתלבט. לפני שמתחילים דיון, נשאל את עצמנו: האם אני יכול להזדהות עם כל אחת מהדעות?
 < בהנחיית דיון צריך לשים לב שאנחנו נשארים ניטרליים, ומעמיתים כל צד עם הטיעון שכנגדו.
 < הדיון צריך להיות בנוי. למשל כך:

< קביעת מסגרת הזמן ונושא השיח - אנחנו צריכים לשים לב שאנחנו שומרים על נושא השיחה, שהדיון לא מתפזר יותר מדי.
 < דיון מתחיל באמת כשדעתו של מישהו מתערערת ("וואו, אולי באמת הוא אומר משהו נכון...").
 < לשים לב לחניכים השקטים יותר ולראות שהקולניים לא משתלטים על הדיון. אפשר מדי פעם ליזום פנייה למישהו שקצת פחות משתתף כדי לאפשר גם לו להביע את דעתו.

מתודות לדיון:

- < שימוש בכדור - רק מי שמקבל את הכדור יש לו זכות דיבור.
- < קרוסלה - מעמידים את כולם בשני מעגלים, אחד פנימי ואחד חיצוני. בכל פעם המדריך שואל שאלה, ושני האנשים המקבילים במעגל דנים בה.
- < 'מסכימומטר' - המנחה אומר היגד מסוים, וכל אחד צריך להציב את עצמו על ציר דמיוני לפי מידת ההסכמה שלו עם ההיגד.
- < 'אקווריום' - שני נציגים מצוותים שונים דנים בנושא בפני הקבוצה כולה. כשמישהו מאותה דעה רוצה להשתתף בדיון הוא קם ומחליף את אחד המשתתפים שכתוך המעגל.

כלים בהנחיית דיון:

- < שיקוף - לתמצת ולסכם את דברי המגיבים. "מה שאני מבין ממך זה ש...". זה עוזר למיקוד הדיון ולהבנה של מה שנאמר.
- < הצבת סתירות ועימותים בין דוברים שונים, והצפתם במקרה שהם סמויים. "כעצם מה שאתה אומר זה לגמרי הפוך ממה שאפי אמר".
- < פרובוקציות. לפעמים דיון נתקע, או שיש הסכמה של כולם. במקרה כזה אפשר לשלוף פרובוקציה, איזושהי מקרה קיצון או הקצנה של דעה שנאמרת, במטרה לעורר את המשתתפים.
- < במקרה שהדיון תקוע אפשר גם לשאול אם כולם מסכימים לנאמר. "יוסי אומר שצריך לוותר על בגרות במתמטיקה. כולם מסכימים? מישהו חושב אחרת?"
- < הבהרות - לעשות סדר בבלגן. מדי פעם כדאי להבהיר את מהלך הדיון, גם כדי לעשות סדר וגם כדי לאפשר למי שקצת ריחף לחזור פנימה.

טיפים לסיפורים:

- < לא בהכרח עדיף להקריא, ואם כן מקריאים - מומלץ לחלק דף.
- < אפשר למרקר שורות בדף ולתת לחניכים לקרוא לפי הקשר כלשהו - "כל מי ש..."
- < להתחיל בפאנץ', משהו מוחשי או סיפור מהחיים.
- < דקת הזהב - רלוונטית בכל חלק בפעולה. לתכנן אותה היטב.
- < לוודא שהם איתך. לתפוס אותם בעיניים.
- < להשתמש בשפה של הקבוצה.
- < לא לשבת במקום.
- < לשאול שאלות באמצע הסיפור.
- < לעשות תנועות או קולות.

טיפים להצגות:

- < להביא תלבושות שוות. זה משרדרג את העניין פלאים.
- < להתאים את עוצמת הדיבור לפי המרחק מהחניכים.
- < לשתף את החניכים בהצגה.
- < לשים לב למתח בין דברים שכתובים מראש ובין אלתור. בעיקרון עדיף לתכנן מראש.

אבל לפעמים האלתור הוא הקטע הכי טוב בהצגה.
 < אפשר להציג סיפור אחד בכמה וריאציות, זה נחמד ומשעשע.
 < להשתמש בקול בהתאם לדמות, ואפשר אפילו קצת מוקצן אם רוצים שיהיה מצחיק יותר.

טיפים למשחקים:

< לחפש משחקים שמתאימים לרעיון שאנחנו מנסים להעביר או לדון בו. שימו לב: יש משחקים שיכולים ללכת להרבה כיוונים ולהעביר מסרים שונים.
 < חשוב לתת לחניכים לחוות קודם כול את המשחק כמו שהוא, לא לקשר אותו מיד למסר. רק אחר כך לתת להם לדבר על מה שהם הרגישו במשחק, ומתוך כך לצמוח למסר שאנחנו רוצים להעביר.
 < לשים לב שאין במשחק יותר מדי פסולים, כי אז החניכים מהר מאוד מאבדים עניין בפעולה.
 < לשים לב שהמשחק לא אלים מדי (בנים, בעיקר אתם...)

קתימב"ה (קול, תנועה, ידיים, מבט, ביטחון, הופעה):

< המדריך צריך להיות הדבר הכי מעניין באזור.
 < לשים לגיוון בקול ובתנועה, בתזוזה בחדר.
 < קול - לשים לב לעצירות, לווליום, למהירות.
 < לא להשתמש במילים גבוהות מדי.
 < לא להשתמש באותה מילה אלף פעמים (כאילו, כעצם).
 < תנועה - לא לזוז יותר מדי, ומצד שני לא לקפוא.
 < לשים לב איפה וליד מי אתה עומד. כדאי לעבור ליד אנשים שלא בקשב.
 < תנועות ידיים - מצד אחד לא מוקצנות מדי, ומצד שני - לא ידיים בכיסים.
 < התנועות צריכות להמחיש את מה שמדברים עליו.
 < מבט - ליצור ולשמור על קשר עין עם החניכים. לא לבהות ולא להתמקד במישהו אחד.
 < ביטחון - שפת גוף. לנסות לשדר שאתה יודע, גם אם אתה לא...
 < להיות בטוחים במה שאומרים. לא לפחד לקטוע מישהו כשצריך.
 < לא להתנצל. ההתנצלות לא מועילה.
 < הופעה - לשים לב שנראים נורמלי, בלי כיפה הפוכה וכו'.
 < לא להסתכל לרצפה או לתקרה.

בהצלחה!

מטרת הפרויקט היא להשאיר חותם עמוק בחניכים ולסגור את העיסוק בנושא בצורה חווייתית.

הפרויקט הוא בעצם פעילות השיא שעושים אחרי תקופה שהחניך למד משהו. הפרויקט מאפשר לחניך לחוות את הנושא מזווית אחרת, באמצעות עשייה או חוויה. כך אפשר גם ליישם בפועל את מה שלמדנו ועסקנו בו. מה צריך להיות בפרויקט?

פרויקט לא צריך להיות משהו גדול כמו כזאר, שוק וכו' (למרות שגם זה אפשרי). פרויקט יכול להיות התנדבות בסניף או מחוצה לו, חוויה קבוצתית כמו משחק 'סוף הדרך' ועוד ועוד, כיד הדמיון.

אז איך עושים את זה?

אחרי שבחרנו נושא, ובנינו מערך, והעברנו אותו לחניכים, ננסה לחשוב על פרויקט שיכול ליישם את הנושא בשטח. נשאל את עצמנו איזו פעילות אפשר לעשות כדי שהחניכים ירגישו את הנושא, יחוו אותו, שהוא יעבור מדיבורים למעשים? צריך לחשוב על פרויקט שהחניכים יבינו שהוא קשור למערך האחרון, בכמה שפחות דיבורים והסברים. כמובן שצריך לציין לחניכים שזו פעילות שסוגרת את המערך.

איך יודעים שהצלחנו?

חניך זוכר פעולה או מערך במידה שהם נגעו בו. בסופו של דבר הפרויקט צריך לגעת בכמה שיותר חניכים. קבוצה שהפרויקט ייגע בה תדבר הרבה על החוויה שעברה. כדי להפיק פרויקט כמו שצריך יש להיערך מראש כראוי: לבחור תאריך, לתאם עם כל הגורמים הרלוונטיים, להשיג אישורים ולאסוף כסף אם צריך. מומלץ מאוד להיעזר במרכזת לצורך הפקת הפעילות.

טיפים:

- * לא חייבים לעשות פעילות מפוצצת. פעמים רבות דווקא בפרויקטים הרגילים לכאורה אפשר להעביר היטב את המסר.
- * מומלץ לחשוב ממה החניכים יפיקו את המרב, ולא לתכנן פעילות שהם פחות יתחברו אליה.

רעיונות לפרויקטים שונים:

• סיור	• טיול
• שיחה עם משהו מבחץ	• פרויקט עשייה בסניף
• התנדבות	• פעילות של הקבוצה לשאר הסניף
• משחק מושקע ומגניב	• _____
• פעילות יצירה	• _____

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

